

Izvērtē iespējas atgūt aizdoto naudu

Nereti cilvēki nenodrošina sevi pat ar, piemēram, parakstītu salveti kā veiktā darījuma pierādīšanas minimumu

Olaivs Cers 19.janvāris 2016 10:46

"Aizņemieties naudu apdomīgi, izvērtējot savas iespējas atmaksāt kredītu" - to visi esam dzirdējuši, lielākoties no ātro kredītu devējiem, kuri prot parūpēties ne tikai par šo brīdinājumu, bet arī līguma nosacījumiem. Vai esam tikpat tālredzīgi, aizdodot naudu draugiem un paziņām? No savas pieredzes raugoties, varu apgalvot, ka skaidri spēles noteikumi tikai un vienīgi palīdz saglabāt labas attiecības ar tuviniekiem, nevis otrādi. Tāpēc aicinu visus izvērtēt iespējas atgūt aizdoto naudu, izvēloties piemērotāko darījuma formu.

Nereti cilvēki nenodrošina sevi pat ar, piemēram, parakstītu salveti kā veiktā darījuma pierādīšanas minimumu. Līdz ar to bieži vien nav pierādāms pats naudas aizdošanas fakts. Taču arī rakstisks līgums nav panaceja - vienīgi speciālu noteikumu iekļaušana līgumā padara iespējamu ātru un efektīvu parāda atgūšanu.

Vispirms parādu var mēģināt atgūt ārpustiesas kārtībā, kas aprobežojas ar telefoniskām vai personiskām sarunām un rakstisku pretenziju sūtīšanu. Ja parādnieks savas saistības nepilda, parādu var pārdot (cedēt) profesionāliem parādu piedzinējiem, taču jāreķinās, ka šādā gadījumā visu parāda summu atgūt nebūs iespējams. Kreditors var izvēlēties arī vērsties tiesā, taču šis process būs ļoti laikietilpīgs, un tā laikā parādnieks var nobēdzināt savu mantu.

Līdz ar to, izsniedzot aizdevumu, visprātīgāk ir savlaicīgi nodrošināties ar normatīvajos aktos noteiktajiem speciālajiem līdzekļiem, kas sekmē ātru un efektīvu parādu atgūšanu.

”Īsa recepte: pirmkārt, darījumam jābūt rakstveidā, otrkārt, katrs darījums jānoslēdz tam īpaši pielāgotā formā, treškārt, ideālā gadījumā jāsaņem ķīla kā saistību izpildes nodrošinājums.

Ar parādnieku noslēgtajā darījumā var iekļaut dažādus speciālos līdzekļus, kas nodrošina vai pastiprina saistību. Tos var pielāgot un kombinēt, atbilstoši darījuma būtībai un situācijai. Kaut arī visi šie līdzekļi ir brīvi piemērojami, ir jāvērtē, vai katrā konkrētajā gadījumā tie būs lietderīgi. Piemēram, aizdodot 100 eiro, hipotēkas reģistrācija uz parādnieka māju būs neadekvāti dārgi un sarežģīti, bet plazmas televizora nodošana rokas ķīlā varētu būt tieši laikā.

Tātad, ņemot vērā lietderības apsvērumus, kreditors, vienojoties ar parādnieku, savlaicīgi var līgumu nodrošināt vai pastiprināt, piemēram, ar šādiem līdzekļiem:

- Civillikumā noteikto hipotēku jeb ķīlas tiesību uz nekustamo īpašumu (māja, zeme, dzīvoklis), kas reģistrējama zemesgrāmatā;
- Komerckīlas likumā noteikto komercķīlu jeb ķīlas tiesību uz kustamo mantu (automašīna, traktors, laiva, akcijas), kas reģistrējama komercgrāmatā;
- Civillikumā noteikto rokas ķīlu, proti, kreditora rīcībā nodotu kustamu lietu (elektronikas iekārtas, mākslas darbi, sadzīves tehnika, darba instrumenti, u.tml.) - šāda ķīla nekur nav jāreģistrē, bet ķīlas priekšmets tiek nodots kreditoram, un, ja parāds netiek samaksāts, kreditors ir tiesīgs iekļāto mantu pārdot;
- Civillikumā noteikto galvojumu jeb trešās personas ar atsevišķu līgumu uzņemtu pienākumu kreditoram atbildēt par

parādnieka saistībām. Šādā gadījumā gan būtu jāvērtē, vai galvotājs ir pietiekami turīgs, lai varētu norēķināties parādnieka vietā.

Līguma izpildi vēl par pastiprināt ar līgumsodu un/vai nokavējuma procentiem, kas aprēķināmi papildus pamatparādam gadījumā, ja parādnieks kavē noteiktos termiņus. Kaut arī līgumsods un nokavējuma procenti tiešā veidā nenodrošina parāda atmaksu, tomēr to funkcija galvenokārt ir mudināt parādnieku savlaicīgi atmaksāt parādu, pirms tas palielināties.

Jāņem arī vērā, ka ne vien iepriekš minēto līdzekļu piemērošana, bet arī darījuma noformēšana pie notāra likumā noteiktos gadījumos piešķir kreditoram zināmas procesuālas priekšrocības un ļauj izvairīties no ilgstošas tiesvedības.

Šīs procesuālās priekšrocības ir, piemēram:

- Civilprocesa likumā noteiktā saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšanas kārtība, proti, šī kārtība pieļaujama pēc likumā noteiktiem notariāli apliecinātiem līgumiem, pēc līgumiem, kas nodrošināti ar hipotēku vai komercķīlu, u.c. gadījumos. Tiesa pieteikumu izskata septiņu dienu laikā un pieņem lēmumu, kuram ir izpildu dokumenta spēks, un to uzreiz var nodot zvērinātam tiesu izpildītājam.
- Civilprocesa likumā noteiktā saistību piespiedu izpildīšana brīdinājuma kārtībā, kas arī veicina izpildu dokumenta saņemšanu. Šī kārtība pieļaujama saistībām, kuras noformētas rakstiskā formā, un kurām iestāties izpildes termiņš. Tiesa nosūta parādniekam brīdinājumu, un, ja tas neceļ pamatotus iebildumus, tiesa septiņu dienu laikā no iebildumu iesniegšanas termiņa izbeigšanās dienas pieņem lēmumu, kuram ir izpildu dokumenta spēks, un to uzreiz var nodot zvērinātam tiesu izpildītājam.
- Civilprocesa likumā noteiktā nekustamā īpašuma labprātīga pārdošana izsolē tiesas ceļā, kas, realizējot hipotēku, pieļaujama, ja kreditoram ir tiesības nekustamo īpašumu pārdot par brīvu cenu. Šajā gadījumā kreditors brīdina parādnieku un iesniedz tiesā pieteikumu, kuru tiesa izskata septiņu dienu laikā. Tiesnesis pieņem lēmumu atļaut nekustamā īpašuma pārdošanu izsolē, un to uzreiz var nodot zvērinātam tiesu izpildītājam.
- Notariāta likumā noteiktie notariālie akti, kas izpildāmi tiesas spriedumu izpildes kārtībā, proti, notariālo aktu šajā likumā uzskaitītajos gadījumos var iesniegt notāram, notārs to izskata un triju dienu laikā izsniedz notariālo izpildu aktu. Šādam aktam ir izpildu dokumenta spēks, un to uzreiz var nodot zvērinātam tiesu izpildītājam.

Ja iepriekš minētās priekšrocības līgumā nav ietvertas, strīdu, protams, var izskatīt arī visplašāk zināmajā tiesvedības veidā - prasības kārtībā, taču tiesvedība var ieilgt trīs līdz piecus gadus. Lai izvairītos no ilgas tiesvedības, kreditors var izmantot iespēju iekļaut līgumā šķīrējtiesas klauzulu. Strīdu izskatīšana šķīrējtiesā notiek daudzākā ātrāk, nekā vispārējās jurisdikcijas tiesās. Šķīrējtiesas spriedums nav pārsūdzams, un arīdzan uz šķīrējtiesas sprieduma pamata var saņemt izpildu dokumentu.

Vienlaikus arī jāatceras, ka aizdot kādam naudu nav neviena pienākums, bet, ja cilvēks ir izlēmis naudu kādam tomēr aizdot, tad ir tikai taisnīgi un korekti, ja aizņēmējs dod ķīlu vai piekrīt kādiem citiem aizdevējam noteikumiem attiecībā uz iespējamo parāda piedziņu. Ja aizņēmējs jau aizdevuma saņemšanas brīdī izvairās no aizdevēja piedāvātajiem noteikumiem, tad labāk šādu darījumu vispār neslēgt.

No visa iepriekš minētā secināms, ka, pirmkārt, parādu atgūšana var izvērsties par laikietilpīgu, apnicīgu un kreditoram finansiāli ļoti neizdevīgu procesu. Otrkārt, likums paredz speciālus līdzekļus parāda ātrai un efektīvai atgūšanai - kāpēc tos neizmanto, sniedzot aizdevumu?

Autors ir zvērināts advokāts